

๑. การวิเคราะห์ผลกระทบจากปัจจัยภายนอก (PEST Analysis)

๑.๑ ปัจจัยด้านการเมือง(Politics)

๑.๑.๑ สถานการณ์ทางการเมืองในปัจจุบัน ภายใต้การปกครองของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ซึ่งสามารถจัดตั้งรัฐบาลที่มีเสถียรภาพ ทำให้อัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจสูงกว่าในช่วงปีที่ผ่านมา อย่างไรก็ตาม ภาคเอกชนยังมีข้อกังวลเกี่ยวกับต้นทุนการผลิต ทั้งในเรื่องการปรับค่าจ้าง แรงงาน และแนวโน้มอัตราดอกเบี้ยที่สูงขึ้น

๑.๑.๒ ปัญหาความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ทำให้เกิดผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อมกับการประกอบอาชีพประมง และธุรกิจต่อเนื่องทั้งในพื้นที่จังหวัดดังกล่าว และจังหวัดใกล้เคียง โดยเฉพาะจังหวัดปัตตานี ซึ่งเป็นศูนย์กลางของธุรกิจประมงในเขตภาคใต้ตอนล่าง และเป็นที่ตั้งของท่าเทียบเรือประมงปัตตานีขององค์การสะพานปลาซึ่งในอดีตเคยมีปริมาณสินค้าสัตว์น้ำเป็นอันดับต้นๆ แต่ปัจจุบันปริมาณสินค้าลดลงเกือบ ๕๐%

๑.๒ ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ(Economics)

๑.๒.๑ ภาวะการณ์ประมงซบเซา จากปัจจัยด้านลบหลายประการ ได้แก่ ปัญหาราคาน้ำมันในตลาดโลกที่สูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ในขณะที่น้ำมันจัดเป็นต้นทุนหลักคิดเป็นสัดส่วนกว่าร้อยละ ๕๐ ของต้นทุนการทำประมงโดยรวม ทำให้ได้รับผลกระทบค่อนข้างรุนแรง เรือประมงบางส่วนต้องหยุดเป็นการชั่วคราว หรือเลิกกิจการ ส่งผลกระทบต่ออุตสาหกรรมต่อเนื่อง ทั้งในด้านปัจจัยการทำประมง และด้านที่ใช้วัตถุดิบจากการประมง นอกจากนี้ปัญหาทรัพยากรประมงลดลงในทุกภูมิภาคของโลก ก็ทำให้ต้องใช้เวลาในการทำประมงนานขึ้น แต่ผลผลิตประมงลดลง ซึ่งเป็นผลต่อเนื่องไปถึงการที่ประเทศต่างๆ พยายามสร้างเงื่อนไขในการอนุญาตให้เรือประมงจากประเทศอื่นเข้าทำประมง

๑.๒.๒ ภาวะเศรษฐกิจโลก จากปัญหาด้านการเมือง การลงทุน ในหลายๆประเทศทำให้อัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจต่ำกว่าที่แต่ละประเทศประมาณการไว้ในขณะที่ค่าครองชีพพุ่งขึ้นจากราคาน้ำมันที่กระทบต้นทุนในทุกอุตสาหกรรม มีผลต่อเนื่องถึงอัตราเงินเฟ้อซึ่งสูงขึ้นตามลำดับ

๑.๒.๓ การส่งออก สถานการณ์การส่งออกสินค้าสัตว์น้ำมีการแข่งขันสูงโดยเฉพาะจากประเทศในภูมิภาคเดียวกัน ได้แก่ จีนและเวียดนาม ประกอบกับประเทศผู้นำเข้าสำคัญ ๆ เช่น สหรัฐอเมริกา สหภาพยุโรป และญี่ปุ่น มีกฎระเบียบที่เข้มงวดทำให้ต้องอาศัยการเจรจาทางการค้าอย่างต่อเนื่องเพื่อลดปัญหาที่อาจเกิดขึ้น

๑.๒.๔ ผลกระทบต่ออุตสาหกรรมภาคการประมงของไทย ภายใต้ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN ECONOMIC COMMUNITY : AEC)

ตามที่ประเทศในสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ หรืออาเซียนได้ร่วมลงนามในปฏิญญาเซบูว่าด้วยการเร่งรัดการจัดตั้ง ASEAN ECONOMIC COMMUNITY (AEC) ให้เร็วขึ้นอีก ๕ ปี จากเดิมปี พ.ศ. ๒๕๖๓ เป็นภายในปี พ.ศ. ๒๕๕๘ โดยมีเป้าหมาย เป็นตลาดและฐานการผลิตเดียวกันโดยสามารถเคลื่อนย้ายสินค้า บริการ การลงทุน เงินทุน และแรงงานฝีมืออย่างเสรี ซึ่งจะมีผลกระทบต่อองค์การสะพานปลาในภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับสินค้าประมงของประเทศไทยจากมาตรการ ใน AEC ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ มาตรการปรับประสานมาตรฐานและกฎระเบียบด้านเทคนิค มาตรการเปิดเสรีด้านการค้าสินค้าและการค้าบริการภายใต้แผนงานการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจในสาขานำร่อง ๑๒ สาขา ซึ่งมีสินค้าประมงเป็นส่วนหนึ่งของสาขานำร่อง มาตรการปรับประสานด้านคุณภาพและมาตรฐาน การรับรองความปลอดภัยของอาหารและมาตรการจัดทำระบบการรับรองคุณภาพสินค้าให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน ตลอดจนมาตรการเสริมสร้างความมั่นคงด้านอาหารภายในภูมิภาคอาเซียน

ผลกระทบที่เกิดขึ้นกับอุตสาหกรรมประมงของประเทศไทย โดยภาพรวมคือ

๑. การผลิตสินค้าด้านการประมงจะต้องถูกควบคุมมาตรฐานและเทคนิคการผลิตอย่างเข้มงวดมากขึ้น ทำให้ต้องมีการพัฒนาเทคนิควิธีในการผลิตและการควบคุมคุณภาพให้ได้มาตรฐานตามที่อาเซียนกำหนด

๒. ทำให้เกิดการเคลื่อนย้ายวัตถุดิบและสินค้ามากขึ้น ทำให้หน่วยงานรัฐวิสาหกิจที่เกี่ยวข้องต้องแสวงหาความร่วมมือและสร้างเครือข่ายการผลิตระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียนตลอดจนเป็นปัจจัยสนับสนุนการดำเนินงานตามภารกิจขององค์กรได้อย่างเหมาะสม

๓. การเสริมสร้างความมั่นคงด้านอาหารภายในภูมิภาคอาเซียน มีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างความมั่นคงด้านอาหารในระยะยาว และพัฒนาคุณภาพชีวิตของเกษตรกรในอาเซียน รัฐวิสาหกิจที่เกี่ยวข้องจะมีบทบาทเป็นกลไกสำคัญของภาครัฐในการสนับสนุนให้บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่อาเซียนกำหนด

๑.๓ ปัจจัยด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม (Social and Technology)

๑.๓.๑ การให้ความสำคัญกับการดูแลคุณภาพสินค้าสัตว์น้ำ โดยเฉพาะปลาประเภทต่างๆ ได้รับการยอมรับว่าเป็นอาหารที่ดีต่อสุขภาพ ลดความเสี่ยงจากภาวะไขมันในเลือดสูง ซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดโรคหลายอย่างที่เป็นอันตรายถึงชีวิต ทำให้อาหารที่ใช้ปลาเป็นวัตถุดิบ รวมถึงผลิตภัณฑ์แปรรูปต่างๆ ได้รับความนิยมในหมู่นักบริโภคที่ให้ความสำคัญกับการดูแลสุขภาพ

๑.๓.๒ มาตรฐานสุขอนามัยในการดูแลสัตว์น้ำ จากการที่สินค้าสัตว์น้ำเป็นสินค้าที่เน่าเสียได้ง่าย และมีโอกาสได้รับการปนเปื้อนสูง ประกอบกับประเทศผู้นำเข้ามีมาตรการด้านสุขอนามัยการดูแลรักษาสัตว์น้ำที่เข้มงวด ทำให้มาตรฐานสุขอนามัยในการดูแลรักษาสินค้าสัตว์น้ำมีความสำคัญ และเข้มงวดมากขึ้น ทั้งนี้ ภาครัฐจะต้องเล็งเห็นความสำคัญและยอมรับความจำเป็นเพื่อยกระดับมาตรฐานสุขอนามัยทั้งระบบ เนื่องจากเป็นเรื่องที่ต้องใช้งบประมาณลงทุนสูง โดยเฉพาะในส่วนของระบบโครงสร้างพื้นฐาน

๑.๓.๓ ปัญหาอุณหภูมิสูงขึ้นของโลก ซึ่งก่อให้เกิดผลกระทบทั้งในด้านการเปลี่ยนแปลงของภูมิอากาศ อุณหภูมิของน้ำทะเล ส่งผลต่อการดำรงชีวิตของสัตว์น้ำทะเล ทำให้แหล่งการทำประมง และปริมาณสัตว์น้ำเปลี่ยนแปลงไป

๑.๓.๔ การดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม ปัญหาสิ่งแวดล้อมจัดเป็นเรื่องที่ประชาคมโลกในปัจจุบันให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก ในขณะที่กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการทำประมงและการซื้อขายสัตว์น้ำเป็นสาเหตุให้เกิดมลภาวะหลายอย่างกับสิ่งแวดล้อมโดยเฉพาะเรื่องกลิ่น และน้ำเสียการดูแลในเรื่องดังกล่าวจึงเป็นสิ่งจำเป็น แม้ว่าจะทำให้มีภาระค่าใช้จ่ายเพิ่มมากขึ้น

๒. การวิเคราะห์คู่แข่งและอุตสาหกรรม(Five Forces Analysis)

๒.๑ ข้อจำกัดในการเข้าสู่ธุรกิจ

๒.๑.๑ ข้อจำกัดทางกฎหมาย ตามมาตรา ๘ ของ พ.ร.บ.จัดระเบียบกิจการแพปลา พ.ศ. ๒๕๕๖ กำหนดให้การจัดตั้งสะพานปลาและการดำเนินงานสะพานปลาอยู่ในความดูแลขององค์การสะพานปลา ทำให้การที่เอกชนจะเข้าสู่ธุรกิจด้านตลาดกลางสัตว์น้ำ และท่าเทียบเรือประมงในลักษณะที่องค์การสะพานปลาดำเนินการอยู่ดูเหมือนจะมีข้อจำกัดทางกฎหมาย แต่ในทางปฏิบัติ ข้อจำกัดดังกล่าวไม่มีผลมากนัก เนื่องจากการใช้อำนาจตาม พ.ร.บ.เป็นของอธิบดีกรมประมง และไม่ได้มีการกำหนดบทลงโทษที่ชัดเจน ประกอบกับมีการกำหนดข้อยกเว้นกรณีที่เป็นสหกรณ์ประมง

๒.๑.๒ ข้อจำกัดด้านการลงทุน เนื่องจากลักษณะของธุรกิจ เป็นการให้บริการสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐาน ซึ่งจำเป็นต้องใช้เงินลงทุนเบื้องต้นด้านสิ่งปลูกสร้าง เช่น ท่าเทียบเรือ โรงคลุม โรงประมูล โครงสร้างพื้นฐาน รวมทั้งระบบสุขอนามัย ฯลฯ ค่าใช้จ่ายสูง ในขณะที่ผลตอบแทนที่จัดเก็บจากการให้บริการไม่คุ้มกับการลงทุนทำให้มีผู้ทำธุรกิจประเภทและขนาดเดียวกับองค์การสะพานปลาน้อยราย

๒.๒ ความรุนแรงของการแข่งขัน

การแข่งขันในธุรกิจสะพานปลาทำเทียบเรือประมงและตลาดกลางสัตว์น้ำ ในลักษณะที่องค์การสะพานปลาดำเนินการอยู่จัดว่าค่อนข้างต่ำ เนื่องจากลักษณะของการให้บริการที่มีมาจากนโยบายรัฐบาลในการจัดระเบียบด้านสถานที่ และสุขอนามัยของตลาดสัตว์น้ำ ทำให้ภาพลักษณ์ขององค์การสะพานปลาในฐานะหน่วยงานของรัฐที่ให้บริการแก่บุคคลทั่วไปค่อนข้างชัดเจน สร้างความมั่นใจให้แก่ชาวประมงและผู้ประกอบธุรกิจว่าเป็นบริการที่มีความเป็นสาธารณะอีกทั้งผลตอบแทนของธุรกิจไม่สูงมากและมีข้อกำหนดด้านมาตรฐานสุขอนามัยซึ่งมีต้นทุนสูงทำให้ผู้ทำธุรกิจด้านนี้ส่วนใหญ่เป็นผู้ที่อยู่ในอาชีพประมง การค้าสัตว์น้ำหรือมีธุรกิจเกี่ยวเนื่องกับการประมง ซึ่งมีเป้าหมายในการให้บริการลูกค้าในเครือข่ายของตน

๒.๓ ความเสี่ยงจากธุรกิจที่ทดแทน

หากพิจารณาในแง่ของธุรกิจทดแทน อาจกล่าวได้ว่ามีอยู่หลายประเภท ทั้งในส่วนของการทำเทียบเรือและแพปลาเอกชน ตลาดสัตว์น้ำขนาดเล็กที่ตั้งกระจายอยู่ตามแหล่งเพาะเลี้ยงหรือชุมชนประมง รวมถึงทำเทียบเรือขององค์กรส่วนท้องถิ่นและผู้รวบรวมสัตว์น้ำจากแหล่งผลิตส่งตรงสู่ห้องเย็นและโรงงานแปรรูป

๒.๔ อำนาจต่อรองของลูกค้า

ผู้เข้าใช้บริการสะพานปลาและทำเทียบเรือประมงขององค์การสะพานปลา ประกอบด้วย ๓ กลุ่ม ใหญ่ๆ กลุ่มแรกได้แก่ เจ้าของสัตว์น้ำซึ่งอาจเป็นชาวประมง เกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำหรืออาจเป็นผู้รวบรวมสัตว์น้ำจากแหล่งประมงเพื่อส่งจำหน่าย กลุ่มที่ ๒ ได้แก่ แพปลา ซึ่งทำหน้าที่เป็นผู้จำหน่ายสัตว์น้ำ และกลุ่มที่สาม ได้แก่ ผู้ซื้อ ซึ่งมีทั้งเพื่อนำไปจำหน่ายตลาดย่อยในพื้นที่ ส่งไปจำหน่ายจังหวัดอื่นๆ หรือส่งเข้าห้องเย็นและ โรงงานแปรรูป

ในลูกค้าหลัก ๓ กลุ่ม กลุ่มที่องค์การสะพานปลาให้ความสำคัญมากที่สุด ได้แก่ กลุ่มชาวประมง และเจ้าของสัตว์น้ำหรือเกษตรกร ซึ่งต้องได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนในการประกอบอาชีพตามภารกิจหลักขององค์การสะพานปลา ทำให้การจัดเก็บค่าธรรมเนียมและค่าบริการต่างๆ อยู่ในอัตราค่อนข้างต่ำ เพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบด้านต้นทุนดำเนินการ ในขณะที่กลุ่มผู้ประกอบการแพปลาจัดเป็นกลุ่มที่มีบทบาทมากที่สุด เนื่องจากเป็นกลไกสำคัญในการซื้อขายสัตว์น้ำ ทั้งนี้ราคาสัตว์น้ำจะขึ้นอยู่กับคุณภาพ ขนาดอุปสงค์ และอุปทาน เป็นสำคัญ นอกจากนี้ การที่แพปลาส่วนใหญ่มีข้อตกลงผูกพันกับเจ้าของสัตว์น้ำ ทั้งในเรื่องของการออกทุนสำรองในการทำประมง การจ่ายค่าสัตว์น้ำให้ก่อนได้รับชำระจากผู้ซื้อ ทำให้เกิดระบบกลุ่มเรือในสังกัด สามารถเจรจาต่อรอง สร้างเงื่อนไขทั้งกับชาวประมง และกับองค์การสะพานปลา

สำหรับกลุ่มผู้ซื้อ จัดเป็นกลุ่มที่ค่อนข้างอิสระและมีอำนาจต่อรองมากพอสมควร โดยเฉพาะในสินค้าสัตว์น้ำประเภทที่เป็นวัตถุดิบ ทั้งในกลุ่มโรงงานแปรรูป และกลุ่มโรงงานปลาปน ซึ่งจะเป็นผู้กำหนดราคาวัตถุดิบ อย่างไรก็ดี ในส่วนของผู้ซื้อรายย่อยอำนาจต่อรองมีไม่มากนักอาจมีข้อผูกพันกับแพปลาเนื่องจากการซื้อขายในระบบเครดิต แต่ในระยะหลังเมื่อแพปลาประสบปัญหาไม่ได้รับชำระค่าสัตว์น้ำและต้องรับผิดชอบชำระให้กับเจ้าของสัตว์น้ำเป็นจำนวนเงินค่อนข้างสูง ทำให้มีการซื้อขายในรูปแบบเงินสดมากขึ้นและผู้ซื้อจะให้ความสำคัญกับชนิด ขนาด คุณภาพและราคาของสัตว์น้ำที่ต้องการ

๒.๕ อำนาจต่อรองของกลุ่มผู้ให้บริการในพื้นที่

กลุ่มผู้ให้บริการในพื้นที่ ได้แก่ ผู้จำหน่ายน้ำแข็งลูกจ้างคัดเลือก และขนถ่ายสัตว์น้ำ ผู้ให้บริการเครื่องมืออุปกรณ์ต่างๆ เป็นต้น จัดเป็นกลุ่มที่มีความสำคัญเช่นกัน เนื่องจากเป็นองค์ประกอบส่วนหนึ่งของต้นทุนในขั้นตอนการซื้อขายสัตว์น้ำ แต่กลุ่มผู้ประกอบการเหล่านี้ส่วนใหญ่อยู่ในการควบคุม กำกับ ดูแลขององค์การสะพานปลา ซึ่งมีการกำหนดราคา หรืออัตราค่าบริการมาตรฐานไว้ทำให้ไม่มีอำนาจต่อรองมากนัก